

บทคัดย่อ

(Abstract)

ปัญหาเด็กเก่งแต่เห็นแก่ตัว และเด็กที่เรียนได้แต่คิดวิเคราะห์ไม่เป็นยังคงเป็นปัญหาอยู่สำหรับนักเรียนไทยในปัจจุบัน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเครื่องมือวัดความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะของนักเรียนไทย และศึกษาสถานการณ์และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะ รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์กับการมีจิตสาธารณะของนักเรียนไทย โดยประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 และนักเรียนอาชีวศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนครอบคลุมพื้นที่ 5 ภูมิภาคทั่วประเทศ จำนวน 6,235 คน โดยมีการสำรวจครูผู้สอน/ครูประจำชั้นของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติม การศึกษาครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบการวัดความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และจิตสาธารณะ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพรรณนา ค่าสหสัมพันธ์ ตารางไขว้ การวิเคราะห์ควอไทล์ และการวิเคราะห์ถดถอย

ผลการศึกษา ได้เครื่องมือ และกระบวนการพัฒนาเครื่องมือวัดความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะ และผลการสำรวจสถานการณ์ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะของนักเรียนไทยในประชากรทั้งสองกลุ่ม สำหรับนักเรียนไทยระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ทั้ง 3 วิชา (การรู้การอ่าน การรู้คณิตศาสตร์ และการรู้วิทยาศาสตร์) มีสัดส่วนน้อยมาก (ร้อยละ 2.09) เมื่อใช้เกณฑ์ผ่านร้อยละ 40 ทุกวิชาและเกณฑ์การกระจายปกติ นักเรียนผ่านเกณฑ์เป็นกลุ่มเด็กเก่งประมาณร้อยละ 16 สำหรับการมีจิตสาธารณะของนักเรียน พบว่าประมาณ 2 ใน 3 ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างผ่านเกณฑ์จิตสาธารณะระดับมากในด้านการมีความรับผิดชอบต่อนตนเองและหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดการชำรุดเสียหายต่อส่วนรวมและสัดส่วนครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างมีจิตสาธารณะระดับมากในด้านการมีความสำนึกและรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมาย และมีจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการดูแลส่วนรวมในขณะที่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคมนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จิตสาธารณะระดับมาก มีเพียง 1 ใน 3 สำหรับการมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยการเคารพสิทธิของผู้อื่น และปฏิบัติตนโดยสุจริตนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จิตสาธารณะในระดับมาก ร้อยละ 46.40

สำหรับความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะของนักเรียนสัมพันธ์กันในทางบวก แต่มีความสัมพันธ์ในระดับที่น้อยมาก ประมาณ 1 ใน 3 ของนักเรียนที่มีคะแนนคิดวิเคราะห์ระดับมาก (เป็นเด็กเก่ง) และมีจิตสาธารณะมาก (เป็นเด็กดี) ในขณะที่เป็นเด็กเก่งแต่มีจิตสาธารณะน้อย คิดเป็นสัดส่วนน้อย (ร้อยละ 4.30) นอกจากนี้ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลในทางบวกต่อความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ เพศหญิง ผลการเรียนรู้เฉลี่ย การอบรมเลี้ยงดูอย่างเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด การใช้เวลาทำการบ้านอ่านหนังสือเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมวิชาการในโรงเรียน การเรียนพิเศษเสริมด้านวิชาการ ภูมิภาค โดยปัจจัยที่ส่งผลในทางลบต่อความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การศึกษาของมารดาต่ำกว่าระดับมัธยมต้น การดูทีวี ปัจจัยที่ส่งผลเฉพาะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ได้แก่ รายได้ของครอบครัว โรงเรียนในเขตเทศบาล และสังกัดโรงเรียน ซึ่งส่งผลทางบวก แต่การเรียนพิเศษศิลปะและกีฬาส่งผลทางลบกับความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ แต่ส่งผลทางบวกต่อการมีจิตสาธารณะ นอกจากนี้ พบว่า ชั่วโมงเล่นอินเทอร์เน็ตส่งผลทางลบต่อการมีจิตสาธารณะของนักเรียน ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยเสนอให้หน่วยงานภาครัฐพัฒนาแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ที่ประยุกต์ใช้ความรู้กับสถานการณ์ชีวิตประจำวันและครอบคลุมสาระสำคัญสำหรับแต่ละช่วงชั้นที่ปรับลดข้อสอบที่เน้นความจำลง รวมทั้งพัฒนาให้มีจิตสาธารณะควบคู่กัน โดยส่งเสริมให้โรงเรียนจัดกิจกรรมบูรณาการประยุกต์ใช้ความรู้ด้านคิดวิเคราะห์กับการมีจิตสาธารณะให้นักเรียนมากขึ้น